

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistallenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:
Kukkonen, H. 2018. Aristoteles ammattikorkeakoulussa osa 1:
Käytäntösuuntautuneen tutkimuksen lähtökohdat ja päämäärät. TAMK
Journal. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu.

DOI / URL: <http://tamkjournal.tamk.fi/aristoteles-ammattikorkeakoulussa-osa-1-kaytontosuuntautuneen-tutkimuksen-lahtokohdat-ja-paamaarat/>

Aristoteles ammattikorkeakoulussa osa 1: Käytäntösuuntautuneen tutkimuksen lähtökohdat ja päämäärät

Korkeakoulujen lisääntyvän yhteistyön yhteydessä on syytä pohtia myös tutkimuksen tekemiseen liittyviä kysymyksiä. Kaiken tutkimuksen yhteydessä on kysyttävä, minkälaista tietoa ollaan tuottamassa ja mihin tarkoitukseen, sillä erilaiset päämäärät edellyttävät erilaista toimintaa. Tässä artikkelissa kuvaillaan käytäntösuuntautunutta tutkimusta sekä sen lähtökohtia ja päämääriä. Tutkimusorientaation kirkastaminen antaa perustaa autenttisissa ympäristöissä tapahtuvaan tutkimukseen perustuvien ja rajoja ylittävien ratkaisujen kehittämiseksi niin korkeakoulutuksen pedagogisten ratkaisujen kehittämisen, ammattikorkeakoulujen alueellisen kehittämistehtävän kuin Tampere 3:n korkeakoulujen tutkimusyhteistyön näkökulmasta. Artikkelissa on kaksi osaa, joissa kuvataan käytäntösuuntautunutta tutkimusta eri näkökulmista.

KIRJOITTAJA: HARRI KUKKONEN

Ammattikorkeakoulujen perustamisesta lähtien on keskusteltu tutkimukseen

perustuvan tiedon tuottamisesta ja käyttämisestä sekä tutkimuksen asemasta ammattikorkeakoulussa. Usein on esitetty käsitys, ettei siellä tehdä varsinaisesti tutkimusta, vaan sovelletaan muualla tehdyn perustutkimuksen tuloksia. Opetus- ja kulttuuriministeriön nettisivujen (OKM n.d.) mukaan: ”Ammattikorkeakouluissa tehtävä tutkimus on pääosin työelämän tarpeista lähtevää soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä, joka kytkeytyy tavallisesti korkeakoulun sijaintialueen elinkeinorakenteeseen ja sen kehittämiseen.” Tieteen termipankissa (2018) todetaan, että soveltava tutkimus on ”tieteellisen tutkimuksen muoto, jonka päämääränä ovat käytännön sovellutukset”. Usein tehdään myös ero yliopistossa tehtävän teoreettispainotteisen tutkimuksen ja ammattikorkeakoulussa tehtävän käytäntö- tai työelämäläheisen kehittämisen välille. Korkeakoulujen yhteistyön lisääntyessä on syytä välttää kaavoittuneita käsityksiä teorian ja käytännön vastakkainasettelusta. Onkin tärkeää pohtia, miten teoreettisuuteen yhdistetty tieteellisyys, ajattelun avulla tuotetut konstruktiot ja selkeä tutkimusraportti sekä käytännöllisyyteen liitetty tilanteisuus, kokemuksellisuus, tekeminen ja vaikuttaminen voidaan saattaa hedelmälliseen vuorovaikutukseen keskenään sen sijaan, että niitä pidettäisiin toisensa poissulkevinä. Artikkelissa hahmotellaan yksi mahdollinen vastaus siihen, mihin ammattikorkeakoulussa tehtävä tutkimus voisi perustua.

Käytäntösuuntautunut tutkimus

Tutkimuksesta, jossa ihmiset itse tutkivat omaa ammatillista toimintaansa ja sen perusteluja sekä pyrkivät kehittämään toimintaa, käytetään englanninkielisessä kirjallisuudessa termiä *practitioner research*. Tällainen tutkimus ei ole pelkkää innostuneiden ihmisten osallistumista käytännölliseen kehittämiseen, jossa ei ole rasitteena turhaa ”teoreettista painolastia” vaan sille on olemassa selkeät perustelut (Heikkinen, de Jong & Vanderlinde 2016, 2). Mattsson ja Kemmis (2007, 2) viittaavat termillä *praxis-related research* erilaisiin toimintatutkimuksen, dialogisen tutkimuksen ja yhteistoiminnallisen tutkimuksen muotoihin sekä tutkimus- ja kehittämisorientoituneisiin

lähestymistapoihin. Käytäntöperustainen tutkimus (practice-based research) tarkoittaa erityisesti taiteen ja käsityötaidon, suunnittelun tai muotoilun alalla uusien taideteosten, esitysten ja tuotteiden tai artefaktien tutkimista. Nämä voivat olla konkreettisia, käsitteellisiä tai digitaalisia tuotoksia tai performansseja, mutta keskeistä on, että niitä kuvataan ja arvioidaan sanallisesti. Käytäntöjohtoisessa tutkimuksessa (practice-led research) pyritään hankkimaan tietoa jostakin kohteesta tarkoituksena saada siinä aikaan muutosta. Tarkoituksena ei siis ole vain luoda uutta ja kuvailla ja arvioida sitä, vaan muuttaa ja parantaa tutkimuksen kohdetta. (Heikkinen, de Jong & Vanderlinde 2016, 7-8; Candy 2006.)

Tässä artikkelissa käytetään tutkimuksesta, joka tapahtuu käytännön toiminnassa ja johon osallistuu henkilöitä, joiden (työ)elämään tuo toiminta kuuluu termiä käytäntösuuntautunut tutkimus (practice-oriented research). Siinä tutkimuksen tavoite nousee ammatillisesta käytännöstä ja tutkimuksessa luotu tieto hyödyttää suoraan tuota käytäntöä. ***Käytäntösuuntautunut tutkimus voisi toimia teoreettisena perusteluna ammattikorkeakoulussa tehtävälle tutkimukselle.*** Käytäntösuuntautuneeksi tutkimukseksi voidaan lukea kaikki sellainen tutkimus, jossa pyritään tukemaan jonkin käytännöllisen ongelman ratkaisemista tai siihen liittyvää päätöksentekoa. Käytännöllinen ongelma edellyttää jonkinlaista asioihin puuttumista, väliintuloa tai vaikuttamista tai jotakin uutta artefaktia tarkoituksena asioiden muuttaminen toivottuun suuntaan. (Bleijenbergh, Korzilius & Verschuren 2010, 146.) Ei-tutkijat voivat osallistua tutkijoiden kanssa tutkimuksen tekemiseen sen kaikissa vaiheissa tutkimuksen suunnittelusta, aineiston tuottamiseen ja aineiston analysoinnista tulosten levittämiseen (Youn, Xiao & Castonguay 2016). Käytäntösuuntautunut tutkimus viittaa siihen, että tutkimuksen aiheet ja tavoitteet nousevat ihmisten elämän, yhteiskunnan ja käytännön työelämän ilmiöistä, tavoitteista ja tarpeista. Näin se kattaa niin käytäntöperustaisen kuin käytäntöjohtoisen tutkimuksen.

Käytäntösuuntautuneen tutkimuksen tietoteoreettiset juuret

Ammattikorkeakoulun toiminnan perustelut johdetaan usein nykyhetken ja tulevaisuuden työelämästä ja tehtävästä tulevaisuuden osaajien kouluttajana. Korkeakoulujen yhteistyön näkökulmasta saattaisi tutkimustoiminnan perusteluja ja päämäärää etsittäessä olla hyvä suunnata katse toiseen suuntaan, taaksepäin. Käytäntösuuntautuneelle tutkimukselle voidaan löytää selkeät teoreettiset, tieto-opilliset ja toiminnalliset perustelut jo antiikin Kreikasta. Aristoteles (1981) erottaa kolme erilaista tietoa: teoreettinen tieto (episteme), tekninen tieto (techne) ja praktinen tieto (fronesis). Näillä jokaisella on oma tarkoituksensa tai päämääränsä, joka edellyttää juuri tietynlaista toimintaa, jotta tuo päämäärä voisi toteutua.

Episteme tarkoittaa kykyä ymmärtää asioita ja ilmiöitä käsitteellisellä tasolla. Sille tyypillinen toiminnan muoto on theoria eli pohtiva, tutkiva teoreettinen ajattelu. Teoreettisen ajattelun tarkoituksena on tiedon ja totuuden etsiminen niiden itseisarvon takia. Tutkija toimii ikään kuin tarkkailijana ja pyrkii saamaan todellisuudesta ja sen ilmiöistä tietoa havaintojen sekä järkipärisen ajattelun avulla. (Aristoteles 1981; Kemmis & Smith 2008, 15; Hankamäki 184-185; Heikkinen, de Jong & Vanderlinde 2016, 8.) Teoreettisen tiedon hankkimiseen kuuluvan toiminnan tarkoituksena voi sanoa olevan tiedon piirin laajentaminen ilman välittämiä tai näkyviä käytännön sovelluksia.

Techne tarkoittaa kykyä valmistaa asioita. Technelle tyypillinen toiminnan muoto on poiesis eli tekeminen. Tekemiseen kuuluu kyky tehdä asioita tietyllä ennalta määritellyllä tavalla ja sen tavoitteena on jonkin konkreettisen esineen tai tuotoksen kuten astian, veistoksen, maalauksen, teoksen jne. valmistaminen. Siinä yhdistyy sekä teoreettisia että käytännöllisiä puolia ja tällaisesta taito-tiedosta voi käyttää nimitystä tuotannollinen

tieto. Tekemisen lisäksi techne-käsitteeseen kuuluu tietämistä laajassa, perehtyneisyyteen viittaavassa merkityksessä (Aristoteles 1981; Sihvola 1992, 14; Kemmis & Smith 2008, 15; Hankamäki 2015, 184-185; Heikkinen, de Jong & Vanderlinde 2016, 8.)

Fronesis tarkoittaa kykyä harkita, mikä on hyvää ja oikein. Sille tyypillinen toiminnan muoto on praxis, viisas ja tarkoituksenmukainen toiminta tietyssä tilanteessa. Tämä ei tarkoita vain normien tai säädösten mukaista toimintaa, vaan syvällisempää yhteistä hyvää tuottavaa toimintaa, jota ei voi täysin suunnitella etukäteen. Juuri se, että ei toimita ennalta määritetyn kaavan mukaan erottaa fronesiksen technestä eli tuotannollisesta tiedosta. Fronesiksesta voidaankin käyttää nimitystä käytännöllinen tieto tai käytännöllinen viisaus. Ratkaisujen tekeminen epävarmoissa tilanteissa ja jopa ristiriitaisten vaihtoehtojen välillä edellyttää harkintaa siitä, mitä todella ollaan tekemässä ja minkälaisia seurauksia muille ihmisille syntyy, jos valitaan jokin vaihtoehto ja hylätään muut. (Aristoteles 1981; Kemmis & Smith 2008, 15; Hankamäki 2015, 184-185; Heikkinen, de Jong & Vanderlinde 2016, 8.)

Ammattikorkeakoulututkimuksessa ovat kaikki edellä kuvatut tiedon muodot tarkoituksenmukaisia, mutta ne painottuvat eri tavalla kuin perinteisessä tieteellisessä tutkimuksessa. Toisin kuin teoreettiseen tietoon, tuotannolliseen ja käytännölliseen tietoon kuuluu myös käytännön toiminta. Tiedon itsensä saavuttamisen lisäksi päämääränä on oikein tekeminen tai toimiminen ja hyvänä tekijänä tai toimijana oleminen. Ero näiden välillä on toiminnan ja päämäärän suhteessa. Tuotannollisen tiedon perusteella pyritään hyvän lopputuloksen aikaansaamiseen tekemällä jokin itsestä irrallinen tuote, esine tai teos. Toiminnan päämäärä tai tulos on ulkoinen itse toimintaan nähden. Käytännöllisen tiedon kohteena puolestaan on sellainen toiminta, joka edustaa hyvää elämää. Hyvä elämä tulee näkyväksi toiminnassa eli sen päämäärä sisältyy itse toimintaan. (Kemmis & Smith 2008, 15.) Tiivistäen voi sanoa, että tuotannollisessa tiedossa on kysymys ”hyvästä työäljelmästä”, on tehty jokin asia oikein. Käytännöllisessä tiedossa puolestaan ”hyvästä elämästä”, on tehty oikeita asioita.

Aristoteleen jaottelua voi konkretisoida käyttämällä esimerkkinä opettajan työtä. Siinä teoreettinen tieto tulee esille esimerkiksi kasvatuksen ja opetuksen tavoitteiden tai erilaisten pedagogisten ratkaisujen tai opetusmenetelmien perusteiden pohtimisessa. Tuotannollinen tieto voisi tarkoittaa opetusmateriaalien valmistelua, luokkatilojen järjestelyä tai jonkin asian opettamista niin, että opiskelijat pystyvät toistamaan sen samalla tavalla. Käytännöllinen tieto puolestaan näkyy kasvatuksellisena otteena ja ajattelutapana. Tämä tarkoittaa eräänlaisen kaksoistehtävän ymmärtämistä ja toteuttamista. Opettaja ottaa huomioon ja tukee sekä yksittäisen opiskelijan oppimista ja kasvua että tuottaa jotakin hyvää ja arvokasta laajemman yhteisön hyväksi. Näin opettajan tehtävä on laajempi kuin pelkkä tiettyjen asioiden opettaminen tai osaamistavoitteiden saavuttamisen varmistaminen. Tällainen ennalta tiedetyn tavoitteen saavuttaminen kuuluu tuotannollisen tiedon piiriin. (Kemmis 2005.)

Käytäntösuuntautunut tutkimus voisi toimia teoreettisena perusteluna ammattikorkeakoulussa tehtävälle tutkimukselle. Siinä tarvitaan epistemeen perustuvaa intellektuaalista käsittämistä ja teoreettista tietoa, techneen perustuvaa asioiden tekemistä ja tekniikoiden hallitsemista sekä fronesikseen perustuvaa taitoa toimia ja arvioida toiminnan tuloksia ja seuraamuksia myös eettiseltä kannalta. Artikkelin toisessa osassa (Aristoteles ammattikorkeakoulussa osa 2: Käytäntösuuntautunut tutkimus käytännössä) hahmotellaan, mitä käytäntösuuntautunut tutkimus tarkoittaa käytännön toimintana ja mitä se edellyttää tutkijoilta.

Lähteet

Aristoteles. 1981. Nikomakhoksen etiikka. Helsinki: Gaudeamus.

Bleijenbergh, I., Korzilius, H. & Verschuren, P. 2010. Methodological Criteria for the Internal Validity and Utility of Practice Oriented Research. Published online: 8 October 2010. Springer Science+Business Media B.V. 2010. DOI 10.1007/s11135-010-9361-5 Luettu 3.5.2018

Candy, L. 2006. Practice-based Research. A Guide. Sydney: University of Technology, Creativity & Cognition Studios.

Hankamäki, J. 2015. Dialoginen filosofia. Teoria, metodi ja politiikka. 3. painos. Helsinki: Books on Demand GmbH.

Heikkinen, H. L. T., Jong, F. P. C. M. de & Vanderlinde, R. 2016. What Is (Good) Practitioner Research? Vocations and Learning, 9(1), 1-19. doi:10.1007/s12186-016-9153-8 Luettu 22.1.2018.

Kemmis, S. 2005. Knowing Practice: Searching for Saliences. Pedagogy, Culture and Society 13(3), 391-426.

Kemmis, S. & Smith, T.J. 2008. Personal Praxis: Learning Through Experience. In S. Kemmis & T. J. Smith (Eds.) Enabling Praxis: Challenges for Education. Rotterdam: Sense Publications.

Mattsson, M., & Kemmis, S. 2007. Praxis-related Research: Serving Two Masters. Pedagogy, Culture and Society 15(2), 185-214.

DOI: [10.1080/14681360701403706](https://doi.org/10.1080/14681360701403706) Luettu 22.2.2018.

OKM. N.d. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Korkeakoulutus ja tiede. Tiede ja tutkimus. <http://minedu.fi/tiede-ja-tutkimus> Luettu 27.2.2018.

Sihvola, J. 1992. Kreikkalainen filosofia ja käytännön taidot. Teoksessa I. Halonen, T. Airaksinen & I. Niiniluoto (toim.) Taito. Helsinki: Suomen Filosofinen Yhdistys

Tieteen termipankki. 2018. Filosofia: soveltava tutkimus. http://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:soveltava_tutkimus Luettu 6.5.2018

Youn, S. J., Xiao, H., & Castonguay, L. G. 2016. Practice Oriented Research: Clinical Implications and Benefits. Psychotherapy Bulletin 51(1), 24-26.

Kirjoittaja

Harri Kukkonen, yliopettaja, Ammattipedagoginen TKI, TAMK
Asiantuntijuusalueet: opetussuunnitelmatyö, korkeakoulupedagogiikka,
ohjaaminen ja mentorointi, osaamisperustaisuus
harri.kukkonen@tamk.fi